

що як у “Трьох сестрах”, так і у “Дяді Вані” “незмінність життя породжує у героїв цих п’єс не тільки тугу і печаль, але й передчуття, а іноді навіть переконаність, що життя обов’язково повинно змінитися”.

Отже, за творами і листами Чехова можна встановити не тільки його інтерес до Болгарії, але й шляхи проникнення його творів у Болгарію, схарактеризувати його вплив на болгарський театр, розказати про його ставлення деяких болгарських письменників до його творчості. Образ Чехова як людини і митця художнього слова надійно увійшов у болгарську літературу і культуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вазов И. Събрани съчинения. – Т.11 – София, 1946. – С.289-386.
2. Велчев В. Чехов и болгарская литература. – М, 1982. – С. 211-245.
3. Яворов П. Събрани съчинения. – Т.4 – София, 1979. – С.112-158.

Яна Казновська,

студентка м1УМЛ групи

Інституту філології та соціальних комунікацій

Науковий керівник: О.А. Крижко,

к. філол. н., доцент (БДПУ)

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ «ВЛАСНЕ ІМ’Я»

В останні десятиріччя дослідники все частіше розглядають фразеологізми, до складу яких входять власні імена. Ці одиниці становлять яскравий колоритний шар української фразеологічної системи, а компонент «власне ім’я» є виразником національного забарвлення. Як зауважує В.М.Мокієнко, «ономастична фразеологія відображає не тільки національну самобутність іменника того чи іншого народу, але й через колоритні імена повідомляє про своєрідні звичаї, спосіб мислення, міфологію» [1, с. 58]. Особлива увага мовознавців зосереджується на питанні семантики власного імені в складі фразеологізмів (Л.В.Бабаєва, Б.Ф.Захаров, Л.І.Ройзензон). Вважається, що у фразеологізмах власні імена втрачають свій лінгвістичний статус, що зумовлює їх зближення із загальними назвами.

Аналіз праць, присвячених ономастичній фразеології, показує, що попри різноаспектне її опрацювання ряд питань залишаються ще нерозв’язаними. До недостатньо вивчених питань належить семантика власного імені у фразеології, зокрема структурно-семантична організація фразеологізмів з компонентом «власне ім’я», здатність цих одиниць (у межах кожного структурно-семантичного типу) до утворення лексичних варіантів, структурно-семантичних моделей. Все це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета роботи – здійснити комплексний аналіз семантичних та структурних особливостей українських фразеологізмів з компонентом «власне ім’я».

Як основний у роботі використовується описовий метод, що дає можливість здійснити повний аналіз фразеологізмів з компонентом «власне

ім'я» в сучасній українській мові. Метод компонентного аналізу семантики застосовується для опису тих семантичних нашарувань, яких набувають власні імена в складі фразеологізмів.

Фразеологізація власних імен – це процес їх засвоєння фразеологізмами. Фразеологізми з компонентом «власне ім'я» утворюються двома способами. Творення народнорозмовних фразеологізмів найчастіше відбувається шляхом експлікації – нарощуванням компонентного складу. Особливими різновидами експлікації вважаються ономастичні перифрази та евфемізми (*поїхати в Храпівку; у Кряківку за бананами*). Рідше ці фразеологізми творяться за допомогою згортання, або імплікації – на основі казок, анекдотів, народних пісень (*Ні туди, Микито, ні сюди, Микито; До роботи в Гриця порвані чоботи*). Фразеологізми книжного походження утворюються тільки способом згортання античних, біблійних та євангельських міфів, художніх творів. Деякі фразеологізми біблійного походження, а також більшість фразеологізмів літературно-художнього походження є звичайними цитатами.

Власні імена в складі фразеологізмів зазнають складних семантичних видозмін. Семантичну природу фразеологічного компонента «власне ім'я» найточніше розкриває поняття конотації. Конотації власних імен – це вторинні емоційно-експресивні та змістові нашарування на їх власне ономастичне значення. Найчастіше конотації виникають в особових іменах як компонентах народнорозмовних фразеологізмів. Усі різновиди конотацій особових імен (соціально-оцінні, соціально значущі, займенникові) характеризують людину за різними її ознаками. Соціально-оцінні конотативні значення чоловічих та жіночих імен частіше мають негативне забарвлення, рідше позитивне. Це зумовлено тим, що народна уява жвавіше реагує на негативні риси людей, ніж позитивні. Серед негативних чоловічих конотацій найуживанішими є такі: «дурень, нерозумний чоловік», «ледачий чоловік, ледар», «нечесний, брехливий чоловік», «безталанний чоловік, невдаха», «безхарактерний чоловік, нікчема»; серед жіночих – «нерозумна, дурнувата жінка», «лінива жінка», «невміла, неохайна господиня», «неохайна, негарно вдягнена жінка», «жінка, яка багато говорить по-пустому, базіка, пліткарка».

Структурно-семантичний аналіз фразеологізмів з компонентом «власне ім'я» виявив основні структурно-семантичні типи та структурно-семантичні моделі цих фразеологізмів. Серед варіантів фразеологізмів з компонентом «власне ім'я» типовими є лексичні варіанти. Здатність до лексичної заміни активно виявляють особові імена, рідше прізвища та топоніми. Варіантність меншою мірою властива для фразеологізмів книжно-літературного походження. Народнорозмовні фразеологізми різних структурних типів мають різноманітні лексичні варіанти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мокиенко В. М. О собственном имени в составе фразеологии / Мокиенко В. М. // Перспективы развития славянской ономастики. – М. : Наука, 1980. – С.57–67.